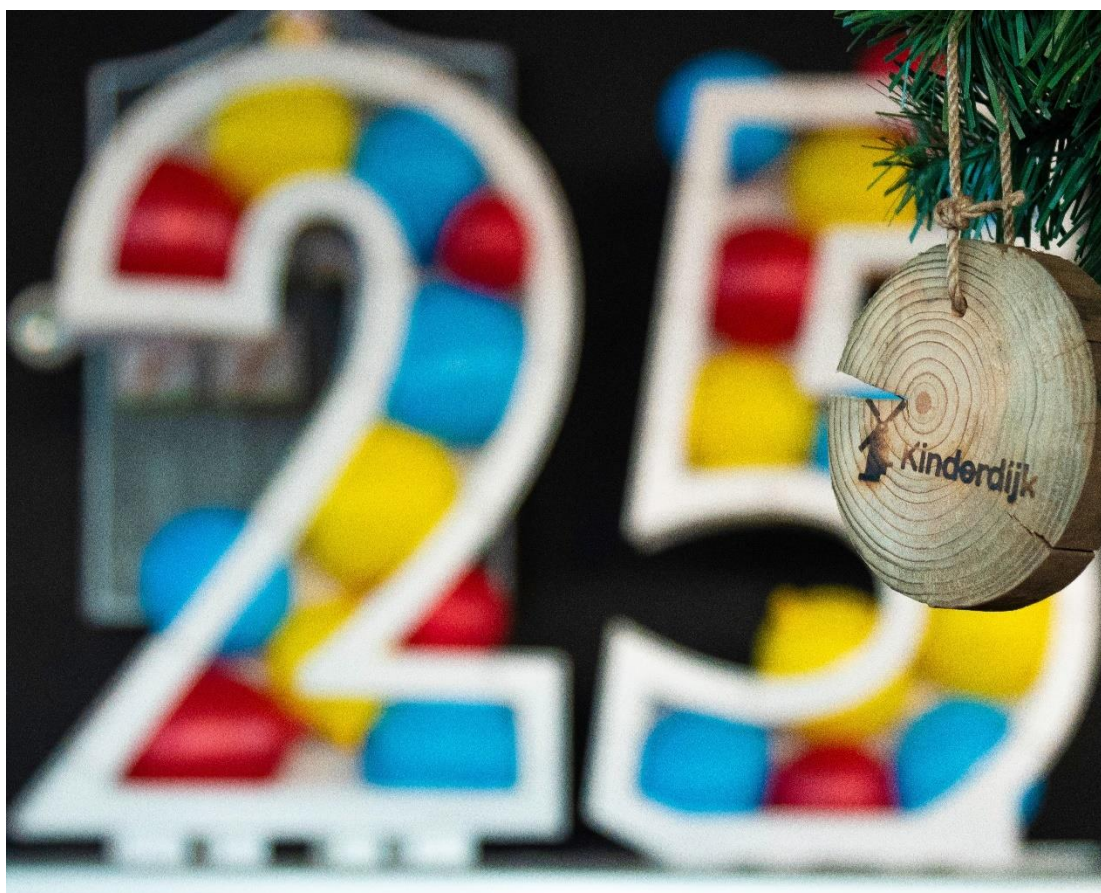

JAARSTUKKEN 2022

STICHTING WERELDERFGOED KINDERDIJK

Kinderdijk

Woord vooraf

Kinderdijk, 14 juli 2023

Geachte lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2022 van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk. Het jaar waarin het beroemde molencomplex van Kinderdijk-Elshout 25 jaar op de Werelderfgoedlijst staat. Ook een jaar waar na 2 jaar coronacrisis het bezoek weer normale proporties aangenomen heeft. En een jaar waarin we het erfgoedbeleid hebben gevormd wat we in de komende jaren verder gaan uitwerken. Ook was er de 50^e editie van de Verlichtingsweek, waar we dit jaar ook meer aandacht aan gegeven hebben.

Onze organisatie heeft zich ook in 2022 weer vol passie ingezet voor het behoud en beheer van het prachtige Werelderfgoed en het ontvangen van vele honderdduizenden bezoekers van over de gehele Wereld.

Ik wens u veel leesplezier en graag tot ziens in UNESCO Werelderfgoed Kinderdijk.

Het bestuur,

Peter-Jan van Steenberghe

Inhoudsopgave

Woord vooraf	2
Jaarverslag 2022	4
1. Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk	4
2. Bestuursverslag 2022	6
3. Verslag bestuursorganen	16
4. Vooruitblik 2023	19
Jaarrekening 2022	21
A- Balans per 31 december 2022	22
B- Staat van baten en lasten over 2022	24
C- Grondslagen voor de jaarrekening	25
D- Toelichting op de balans per 31 december 2022	32
E- Niet uit de balans blijvende rechten verplichtingen en financiering derden	44
F- Toelichting op de staat van baten en lasten	45
Overige gegevens	51
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	52

1. Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Outstanding Universal Values

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is aangewezen als siteholder voor het molencomplex Kinderdijk-Elshout. Bij de aanwijzing zijn voor Kinderdijk de zogenaamde uitzonderlijke universele waarden (Outstanding Universal Values of OUV's) benoemd, die als basis dienen voor de instandhouding van Kinderdijk als UNESCO Werelderfgoed:

1. Het molennetwerk van Kinderdijk-Elshout is een buitengewoon landschap gemaakt door de mens, dat een krachtig bewijs in zich draagt van menselijk vernuft en standvastigheid, gedurende bijna een millennium, in het afwateren en beschermen van een gebied door de ontwikkeling en toepassing van een hydrologisch systeem.
2. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk met zijn historische 'hoge en lage poldergebieden met natuurlijke afwatering', watergangen, molens, molenvlieten, gemalen, uitlaatsluizen en waterschapshuizen is een uniek voorbeeld van de Nederlandse technische ontwikkeling van de afwatering die is gekopieerd en toegepast op veel plekken in de wereld.
3. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk is een extreem ingenieus hydraulisch systeem dat tot op de dag van vandaag functioneert. Dit systeem maakte het door de eeuwen heen voor de mens mogelijk om zich hier te vestigen en grote delen van het veenlandschap te cultiveren. Het is nationaal en internationaal het enige voorbeeld van deze schaal, het is daardoor een uniek en bijzonder voorbeeld van zowel een architectonisch ensemble als een cultureel landschap, dat typerend is voor Nederland en een significante fase in de menselijke geschiedenis illustreert. De Commissie stelde vast dat de site wordt gevormd door een uitzonderlijk, door mensen gemaakt landschap. Dit landschap draagt een krachtig stempel van menselijk vernuft en vastberadenheid in waterafvoer en bescherming van het land door middel van waterbouwkundige technieken, en dit over een periode van bijna 1000 jaar.

Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

De SWEK is specifiek opgericht als gevolg van de Werelderfgoed status. De stichting heeft conform haar statuten de volgende vier doelstellingen:

- Het in stand (doen) houden van molens en opstallen in het molengebied Kinderdijk die geheel of gedeeltelijk zijn aangemerkt als beschermd monument als bedoeld in de Monumentenwet 1988;
- Behouden en conserveren van het molengebied Kinderdijk als (cultuur)historisch- en natuurmonument;
- Bevorderen van de publieke presentatie en de toegankelijkheid van het Werelderfgoed Kinderdijk, binnen de context van de huidige gebiedskenmerken, zijnde de historie, de cultuur en de natuur (instandhouding van het huidige unieke karakter en de identiteit, zonder aantasting van de cultuur-, landschappelijke en natuurhistorische waarden);
- Bevorderen van kennisoverdracht omtrent het Werelderfgoed en de (historische) functie van de molens en waterstaatswerken, en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Missie

De missie van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zoals geformuleerd in de toekomstvisie (december 2021) luidt als volgt:

Kinderdijk zet in op een volwaardig Werelderfgoed. In 2030 zijn we een voorbeeld in de Wereld als het gaat om erfgoedbeheer alsmede als het gaat om het ontvangst van bezoek. Waardevol bezoek gaat hand in hand met kwalitatief hoogwaardig erfgoedbeheer, leefbaarheid en ecologie. SWEK en haar stakeholders zijn trots op het unieke Werelderfgoed.

2. Bestuursverslag 2022

Belangrijkste gebeurtenissen

Einde coronacrisis

Bij de start van het jaar 2022 was er sprake van een lockdown in Nederland als gevolg van het stijgend aantal besmettingen met de zogenaamde omicron-variant van het coronavirus. Al snel bleek deze variant minder ziekmakend dan gedacht en na zes weken werd de lockdown dan ook opgeheven. Daarna konden wij weer bezoekers ontvangen op het Werelderfgoed. Vanaf maart 2022 kwam het bezoek weer langzaam op gang en in 2022 ontvingen we weer substantieel meer bezoek dan in 2021. Echter haalden we de niveaus van 2019 nog niet. De verwachting is dat in 2023 het toerisme verder aantrekt en dat ook Kinderdijk een flinke groei van het aantal reizigers kan verwachten. De coronacrisis ligt hiermee duidelijk achter ons.

(wereld-) Erfgoedbeleid

In 2021 is een toekomstvisie 2030 vastgesteld. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zet daarbij in op een "volwaardig Werelderfgoed". Aan de hand van deze toekomstvisie is in 2022 het Erfgoedbeleid voor de nabije toekomst vastgesteld. De kern van het beleid is dat we de bijzondere waarden van het Werelderfgoed Kinderdijk beter willen vastleggen en tonen. Ook wordt meer ingezet op het planmatig en op hoog niveau uitvoeren van het onderhoud van gebouwen en van het gebied.

Professionalisering van de organisatie

In 2021 is tegelijk met de toekomstvisie ook de organisatiestructuur gewijzigd. Het nieuwe management is aangetreden per 1 december 2021. In 2022 is aan de hand van deze organisatiestructuur de interne organisatie verder vormgegeven. Daarbij was 2022 het eerste jaar na de coronacrisis en hebben we in de operatie veel geleerd over de ontvangst van bezoek en de bijbehorende bezetting door personeel en vrijwilligers. Deze kennis hebben we eind 2022 vertaald in een actieplan "bezetting", dat we in 2023 verder gaan uitrollen.

De professionalisering van de organisatie is in 2022 met name gericht op het versterken van het management, zowel in kwalitatief opzicht als in kwantitatief opzicht. Zo zijn er bijvoorbeeld nieuwe managers voor de afdelingen Erfgoed en Retail aangenomen en heeft het managersoverleg een nieuwe vorm gekregen.

Kinderdijk en de waardevolle bezoeker

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zet voor de ontvangst van bezoek in op de zogenaamde "Waardevolle bezoeker". Dit is een uitkomst geweest van het traject rondom het Verhaal van Kinderdijk. De Waardevolle bezoeker wordt daarbij als volgt gedefinieerd:

Waardevolle bezoekers zijn geïnteresseerd in het verhaal van Kinderdijk (Passion), leveren bewust een positieve bijdrage (Profit) en veroorzaken zo min mogelijk negatieve impact op de omgeving (Planet) en de samenleving (People).

De Waardevolle bezoeker staat sindsdien centraal in de marketing van het Werelderfgoed. We zetten daarbij dus in op kwaliteit in plaats van kwantiteit.

De Waardevolle bezoeker heeft ook in het draagkrachtonderzoek van Professor van der Borg een belangrijke rol gespeeld. Immers is de analyse voor Kinderdijk gebaseerd op wat het gebied in termen van bezoek op enig moment aankan in plaats van winstmaximalisatie.

Erfgoed en beheer

Onderhoud molens

Vanaf 2022 zijn we het (klein) onderhoud meer in eigen beheer gaan uitvoeren. Onze eigen molenmaker is hiervoor vrij gemaakt en hij leidt ook nieuwe molenmakers op voor het kleine onderhoud. Binnen het bestaande molenaarsteam is hiervoor capaciteit vrijgemaakt. Onder meer hebben zij de kleine werkzaamheden gericht op het verbeteren van de veiligheid in de (bewoonde) molens uitgevoerd.

Qua groot onderhoud aan de molens zijn in 2022 de volgende zaken uitgevoerd:

- Nederwaard molen 2 (museummolen): restauratie van de waterloop;
- Nederwaard molen 4: schilderbeurt;
- Overwaard molen 5: vervangen 3 rietvelden;
- Overwaard molen 6: vervangen van de binnenroede;
- Overwaard molen 8: vervangen 4 zeilen;
- Hoge Molen: schilderbeurt en vervangen septictank;
- Lage Molen: schilderbeurt en vervangen septictank;
- Molen Blokweer (museummolen): schilderbeurt.

We hebben vanwege de onzekerheid rondom het verwachte aantal bezoekers het onderhoud in het eerste halfjaar van 2022 nog op een lager pitje uitgevoerd. Nu het bezoek is aangetrokken en SWEK ook meer eigen middelen kan inzetten voor het onderhoud hebben we vanaf de tweede helft van 2022 een inhaalslag gemaakt voor het onderhoud dat in de coronacrisis in tijd wat naar achteren is geschoven.

Vochtproblematiek stenen molens

Meerdere molens van de Nederwaard kampen met vochtproblematiek. Deze stenen molens zijn zeer kwetsbaar voor vochtdoorslag en bij zes van de acht molens levert dit in meer of mindere mate problemen op. In 2022 is een plan gemaakt om deze problematiek op te lossen en in 2023 wordt het plan van aanpak tot uitvoering gebracht. Hiervoor hebben we extra geld gereserveerd in de begroting en we willen ook extra subsidies hiervoor aanvragen.

Meerjaren onderhoudsplanung

Op basis van de staat van de molens en de verwachte onderhoudszaken is voor alle molens die onderdeel zijn van het Werelderfgoed een onderhoudsplanung gemaakt. Tot en met 2035 is voor alle molens het verwachte onderhoud in kaart gebracht. Dit levert een robuust beeld op van de verwachte uitgaven voor onderhoud. In de financiële administratie is op basis hiervan een bestemmingsreserve voor het onderhoud van de molens gecreëerd.

Veiligheid op de molens en in het gebied

In 2019 heeft de Veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid een adviesnotitie geschreven over brandveiligheid in het Werelderfgoed en dan in het bijzonder gerelateerd aan het wonen in het WEK. Naar aanleiding van deze notitie zijn SWEK, gemeente Molenlanden en de Brandweer in gezamenlijk overleg getreden teneinde dit advies te implementeren. Vanwege de coronacrisis heeft de implementatie wat langer geduurd dan was verwacht.

Een deel van de notitie had betrekking op het voorkomen van brand, hierbij ligt een grote verantwoordelijkheid bij de bewoners. Op 7 november 2022 was er een informatieavond voor alle molenbewoners van het Werelderfgoed, er was een hoge opkomst. Daarbij ging de brandweer in op wat je als bewoner zelf allemaal in je molen kunt doen aan brandpreventie.

Tegelijkertijd heeft SWEK enkele fysieke ingrepen gedaan in de molens om de brandveiligheid te verbeteren. Dit betreft:

- Installatie van rookmelders in de molens;
- Vervanging van elektrische installaties en bliksembeveiliging.

De installatie van rookmelders is inmiddels afgerond. De laatste zes verdeelkasten worden begin 2023 geïnstalleerd en ook de bliksembeveiliging van alle molens is nagekeken en wordt daar waar noodzakelijk in 2023 vervangen.

Daarmee wordt dit traject in 2023 afgerond. Aandacht voor brandveiligheid zal er blijven. Zo willen we regelmatig samen met de brandweer oefeningen faciliteren in het Werelderfgoed.

In 2022 heeft SWEK voor de eigen organisatie en (bezoek-) locaties een veiligheidsplan gemaakt. Deze is in het najaar vastgesteld en daarbij zijn ook alle noodzakelijke punten uit het plan die uitgevoerd moesten worden in 2022 nog uitgevoerd.

Ruimtelijke ontwikkeling / toetsing OUV's

SWEK adviseert regelmatig over bouwaanvragen binnen het Werelderfgoed, die in overleg met de welstandcommissies van de gemeentes Alblasterdam en Molenlanden worden beoordeeld op de ruimtelijke waarden van het gebied zoals die zijn geborgd in de OUV's en het gezamenlijke Beeldkwaliteitsplan. In 2022 zijn er geen aanvragen door SWEK getoetst.

Projecten Erfgoed en Beheer

Programma Natuur en Landschap

Het programma Natuur en Landschap besloeg meerdere jaren en liep ten einde op 31 december 2022. In 2022 is nog een flinke slag gemaakt voor wat betreft het opknappen van verschillende molennerven. Ook is er een beheerplan gemaakt voor het gehele groengebied waar Stichting Werelderfgoed Kinderdijk verantwoordelijk voor is. Dit betreffen de zogenaamde Havelingen van de Nederwaard, de RIB nabij de Middelkade en het gebied nabij de groepsentree. Ook zijn er inrichtingsvoorstellen gemaakt voor de polders van Nieuw-Lekkerland en Blokweer en is er een natuurgids ontworpen.

Bewoonbaar maken Lage Molen Nieuw-Lekkerland

De Lage Molen van Nieuw-Lekkerland stond al enige jaren leeg en in 2021 is begonnen met de verbouwing van de molen en inrichting van het molenerf zodat de molen weer bewoonbaar kan worden. In 2022 zijn de werkzaamheden afgerond en is de molen overgedragen aan de nieuwe huurder / molenaar. Op 27 december is de nieuwe huurovereenkomst getekend en in de lente van 2023 is de nieuwe huurder met zijn gezin in de molen getrokken.

Aanpassing erf Museummolen Nederwaard (molen 2)

Museummolen Nederwaard is de drukst bezochte molen van het Werelderfgoed Kinderdijk. Het erf van de molen heeft een metamorfose ondergaan. Het kassahok en de toiletten zijn verplaatst naar het begin van het erf en de ruimte die vrij is gekomen wordt gebruikt om het erf ruimer en historischer op te zetten. Daarmee wordt niet alleen meer ruimte gecreëerd om de bezoekers beter te ontvangen, ook wordt het erf in een meer historische staat terug gebracht met cultuurhistorische elementen.

Potroedehek

De gebroeders Pot waren ooit de makers van de beste molenroeden ter wereld. De potroeden, de eerste roeden van metaal met geklonken verbindingen, werden op grote schaal ingezet in de molenwereld. De gebroeders Pot hadden hun werf nabij het Werelderfgoed Kinderdijk aan de Lek. Daar waar nu de parkeerplaats is voor personeel en vrijwilligers. Tegenover dat terrein stond het kantoor van Pot. Het hek daarvoor heeft een bijzondere vorm en is zo gevormd om de roeden op een veilige en ordentelijke manier van de werf op de dijk te transporteren. Met hulp van de erfgoedlijn Waterdriehoek van de Provincie Zuid-Holland is dit hek in 2022 opgeknapt. Zo blijft de geschiedenis van Pot zichtbaar. In 2023 willen we een plan maken om ook een loods van de werf weer op te knappen en zichtbaar te maken.

Wisboomgemaal

Het Wisboomgemaal is een oud stoomgemaal dat later geëlektrificeerd is. Thans is het een van de bezoeklocaties van Werelderfgoed Kinderdijk. We willen dit gemaal weer werkend maken, zodat de museale waarde van het gemaal wordt vergroot. In 2022 is de fundering van het gemaal hersteld, dit was sowieso nodig in verband met de onderloopsheid van het gemaal. Daarnaast zijn ook de monumentale centrifugaalpompen gereviseerd. Ook is in 2022 een start gemaakt met het herstel van de kroosbruggen, die zijn in 2023 gerealiseerd.

In 2023 volgt ook de museale inrichting van het gemaal. Pronkstuk daarbij is een maquette van het oorspronkelijke stoomgemaal uit 1868. Drie vrijwilligers zijn momenteel bezig met de maquette en deze worden voorzien van tekst, licht en geluid alvorens de maquette permanent tentoongesteld wordt.

Publiek

In totaal ontving Stichting Werelderfgoed Kinderdijk in 2022 266.561 betalende bezoekers waarvan 154.784 groepsbezoekers en 111.777 individuele bezoekers. Het aantal betalende bezoekers kwam daarmee hoger uit dan begroot.

Er is flink ingezet op het bereiken van de waardevolle bezoeker, ook middels het all-in ticket wat in 2022 zijn eerste echte uitvoeringsjaar had. We hanteerden in plaats van tijdsloten nu aankomsttijden voor de bezoeker om zo een langer bezoek weer mogelijk te maken. De openingstijd is aangepast naar negen uur 's-ochtends net als voor de coronacrisis.

De groepsbezoekers kwamen veelal via riviercruises naar het gebied, waar Viking River Cruises de meeste bezoekers leverde. Groepsbezoek van overige touroperators kwam laat op gang, pas vanaf Pasen werd het drukker. De herkomst van de individuele bezoeker was voornamelijk Nederland en Europa en aan het einde van 2022 ontvingen we weer Aziatische gasten.

Van Logistiek naar Hospitality

Voor veel afdelingen en locaties was het wederom een jaar van schakelen en blijven ontwikkelen. Doordat de markt relatief laat en explosief op gang kwam hadden we een uitdaging met de bezetting. De bezetting op alle locaties en functies stonden onder druk. Het laatste kwartaal van 2022 is in gezamenlijkheid met alle hoofden en Vrijwilligersraad een actieplan bezetting vormgegeven wat de bezetting voor 2023 gaat ondersteunen. Intern zijn we meer gaan denken vanuit hospitality als verbindende factor.

Retail

Een belangrijke uitdaging in 2022 was de bezetting op deze afdeling, met name door de krapte op de arbeidsmarkt lukt het maar net om voldoende personeel op de verschillende plekken te organiseren. Horeca heeft met name te kampen gehad met een suboptimale bezetting, waardoor het assortiment aangepast moest worden (minder verse producten). Daarmee konden we wel iedere dag bezetting garanderen. De Retail afdeling heeft weer stappen gezet in de aankleding van de locaties en doorvoeren van het Verhaal van Kinderdijk in het assortiment. Zo hebben we met verschillende regionale leveranciers nieuwe producten ontwikkeld en verkocht. "Typical Dutch Art" heeft met schilderijen op echt molenzeil een bijzonder product geleverd en ook met de Alblasserdamse winkel "Koperdraadje" is een breipakket ontwikkeld.

Om meer eenheid en flexibiliteit te krijgen in de souvenirwinkels is vanaf medio 2022 de winkel in het Wisboomgemaal bemenst door personeel in plaats van vrijwilligers.

Marketing en reserveringen

Het verhaal van Kinderdijk, zoals vastgesteld binnen het gebiedsperspectief, stond centraal in alle marketingcommunicatie activiteiten.

De missie was dit jaar ook om dit jaar de waardevolle bezoeker te verleiden een online ticket te kopen en/of een donatie te doen. Daarbij hebben we ook de marketingactiviteiten meetbaar en doelgerichter gemaakt door het gedrag en de wensen van de markt in kaart te brengen. In 2022 is een bezoekersonderzoek uitgevoerd als nulmeting om toekomstige activiteiten op het gebied van marketing en bezoekersmanagement beter te kunnen monitoren en bijsturen. Ook de online

marketingactiviteiten worden periodiek gemonitord en daarmee kunnen we de effectiviteit van de maatregelen goed meten.

Tijdens de coronaperiode is onlinemarketing nog meer de standaard geworden. De social media kanalen en website dienen dan ook meer dan ooit als belangrijke verkoopkanalen. Middels een investering in de website en ticketstraat zetten we in op een verbetering van de ticketflow en de informatievoorziening per doelgroep wat resulteert in betere conversie. In diverse foto- en videoshoots hebben we het verhaal van Kinderdijk in beeld gebracht, gericht op de waardevolle bezoeker. De aangescherpte content is ingezet voor online campagnes die het bereik en de conversie vergroten.

In 2022 is gestart met de implementatie van een nieuwe applicatie voor het verwerken van reserveringen en groepsbezoek: Smart Event Manager.

50^e editie van de verlichtingsweek

In 2022 is voor de 50^e keer de verlichtingsweek georganiseerd. Ook dit jaar stonden de molens in de avond weer volop in het licht. Tijdens deze jubileumeditie zijn er extra activiteiten georganiseerd. Zo vond op 2 en 3 september de eerste editie van de Deltaconcerten plaats. Er was voor deze editie een speciaal verlichtingsbiertje gebrouwen en voor het eerst vond op zaterdag 10 september de Molenmarkt Kinderdijk plaats in het Werelderfgoed. Van 8 tot 10 september was ook museummolen Blokweer verlicht in een andere kleur, namelijk blauw.

Gebiedsperspectief en uitvoeringsprogramma

De samenwerkende partijen in Kinderdijk, zijnde de gemeenten Molenlanden en Alblasserdam, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, hebben in 2019 een gebiedsperspectief vastgesteld. De in het gebiedsperspectief geformuleerde ambitie luidt:

UNESCO Werelderfgoed Kinderdijk wordt het eerste icoon in de wereld waar het ontwikkelen van de toeristische hotspot samengaat met het verbeteren van de leefbaarheid, het behouden van de beleving, authenticiteit, rust, ruimte en het versterken van de natuur.

Gekoppeld aan deze gebiedsvisie hebben de partijen een uitvoeringsprogramma vastgesteld met activiteiten/projecten die deze ambitie richting geven. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit de volgende drie lijnen:

1. Lijn 1: Beleving
 - Het verhaal van Kinderdijk;
 - Het draagkrachtonderzoek;
 - Onderzoek naar consequenties van bewoning;
 - Beheersplan Natura 2000 gebied e.o.
2. Lijn 2: Dorp in de luwte
 - Omgevingsplan;
 - Herontwikkeling Entreezone (stedenbouwkundig plan, waterentree);
 - Herinrichtingsprojecten Molenstraat, Molenkade/Blokweerschekade, Boezemkade.
 - Toekomstvisie Kinderdijk Dorp in de Luwte.
3. Lijn 3: Grip op bezoekersstromen
 - Bezoekersmanagement (Westrand Nieuw-Lekkerland, Transferium Alblasserdam, Last mile vervoer).
 - Vergunning parkeren.

- Beperken toegankelijkheid voor het gebied.
- Openbaar vervoer.

Thans wordt invulling gegeven aan het uitvoeringsprogramma. Onderstaand een update van de projecten waar SWEK in 2022 bij betrokken was.

Draagkrachtonderzoek

In 2022 heeft Professor Van der Borg zijn onderzoek naar de draagkracht van de bestemmingen Kinderdijk, Zaanse Schans en Giethoorn afgerond. Daarbij is er per bestemming een rapport gemaakt en zijn er centrale conclusies getrokken. Kinderdijk behoort daarbij volgens Van der Borg tot de voorlopers op het gebied van modern en duurzaam toerisme. Van der Borg prijst met name het bezoekersmanagement en de bestuurlijke samenwerking die daaraan ondersteuning geeft. De aanbevelingen van het onderzoek worden meegenomen in de plannen van Kinderdijk en dan in het bijzonder die van het bezoekersmanagement.

Bezoekersmanagement

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is vanaf 2022 uitvoerder van het bezoekersmanagement Kinderdijk en dus onder andere verantwoordelijk voor het exploiteren van het tijdelijke transferium in Alblasserdam en het last mile vervoer (shuttle).

Alle acties van dit seizoen zijn er op gericht geweest om bezoekers in Alblasserdam op het Transferium te laten parkeren zodat de balans tussen leefbaarheid en toerisme in Kinderdijk geborgd kan worden. Mede door de inzet van shuttlevervoer (shuttlebus en fietsen) vanaf het tijdelijke transferium aan de Marineweg in Alblasserdam naar het Werelderfgoed Kinderdijk en het invoeren van vergunningparkeren in Kinderdijk en een deel van Alblasserdam is de overlast van parkerende auto's in het dorp afgenomen.

Desondanks zijn er veel doorrijders naar Kinderdijk en wijkt men veel uit naar het IHC terrein. Dit is een zorg voor de toekomst en samen met onze partners (vooral de gemeenten Alblasserdam en Molenlanden) werken we aan een oplossing hiervoor.

Bussen konden geparkeerd worden op een gehuurd terrein in Nieuw-Lekkerland. Deze vraag naar parkeercapaciteit was gering daar de groepsbezoeker die met de bus Kinderdijk bezocht na de coronacrisis nog niet geheel op gang was gekomen.

Vanaf 2023 kan geparkeerd worden op de Westrand van Nieuw-Lekkerland. In 2022 is gestart met de aanleg van dit nieuwe parkeerterrein en in de loop van 2023 wordt dit in gebruik genomen als Bus- en camperpark Kinderdijk.

Het tijdelijke transferium in Alblasserdam zal naar verwachting vanaf 2024 worden ontmanteld en er wordt ingezet op een definitief transferium onder de brug over de Noord. De Gemeente Alblasserdam heeft "Poort aan de Noord" definitief bepaald als locatie voor het definitieve Transferium Alblasserdam waar verder de plannen voor uitgewerkt worden.

Ten aanzien van personenvervoer over water is 2022 is een uitdagend jaar geweest. Waterbus had veel problemen met de dienstregeling waardoor de directe lijn naar Kinderdijk een heel jaar niet gevaren heeft en onze bezoeker niet optimaal gebruik heeft kunnen maken van deze openbaar vervoersmogelijkheden. Voor volgend jaar hopen we weer volledig in te kunnen zetten op duurzaam vervoer over water.

Entreezone Werelderfgoed Kinderdijk

De gemeente Molenlanden heeft in 2022 de stedenbouwkundige visie vastgesteld voor de Entreezone in Kinderdijk. SWEK heeft daarin meegedacht en heeft met name ingezet op een goede historische onderbouwing, optimaal bezoekersmanagement en een functionaliteit die aansluit bij de behoeften van SWEK in de toekomst.

Bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG's)

Werelderfgoed Kinderdijk heeft actief aandacht voor de volgende duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals, SDG's) van de Verenigde Naties (bron: sdgs.un.org/goals):

8.9 Duurzaam toerisme.

De World Tourism Organization (UNWTO) zet in op duurzaam toerisme, namelijk toerisme dat inzet op duurzame impact (people, planet, profit) daarbij de behoeften van de bezoekers, de sector, het milieu en de lokale community afwegend.

In de nieuwe toekomstvisie voor het Werelderfgoed Kinderdijk wordt ingezet op het bereiken van balans tussen enerzijds toeristische ontwikkeling en anderzijds ecologie, leefbaarheid en authenticiteit. Kinderdijk wil het eerste Werelderfgoed worden waar deze balans wordt bereikt.

11.4 Behoud Werelderfgoed

Het beschermen en behouden van het Werelderfgoed is een van de SDG's. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zet zich als siteholder in voor het behouden, beschermen en uitdragen van de Outstanding Universal Values van Werelderfgoed Kinderdijk.

13.3 Educatie en aandacht vragen voor klimaatverandering

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk heeft als een van haar statutaire doelstellingen educatie. Het "Verhaal van Kinderdijk" staat daarbij centraal. Dit "verhaal" heeft als ondertitel "Over leven met het water: toen, nu en morgen". Kinderdijk is meer dan alleen de 19 overgebleven molens, aan de waardevolle bezoeker willen we het bijzondere verhaal van 750 jaar wonen en werken met het water meegeven. Daarbij komt ook de toekomst aan bod. Door klimaatverandering zullen we opnieuw moeten nadenken hoe we watermanagement vorm gaan geven. In de toekomst wil Stichting Werelderfgoed Kinderdijk hier structureel aandacht aan schenken.

15.5 Bewaken biodiversiteit

Onderdeel van het Werelderfgoed Kinderdijk zijn de Hoge Boezems van de Overwaard en de Nederwaard. Dit Natura 2000 gebied is door UNESCO aangewezen als bijzonder landschap gemaakt door de mensen. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk ziet het als haar taak om deze gebieden nadrukkelijk te beschermen en hierover ook aan de bezoeker te communiceren. In 2022 is het programma Natuur en Landschap verder uitgevoerd, door onder meer het verbeteren van de molennerven, het maken van plannen voor de polders Nieuw-Lekkerland en Blokweer en het ontwikkelen van een natuurgids voor Kinderdijk.

Organisatie

Personeel

In 2022 zijn we na twee coronajaren weer volledig in operatie gegaan. Begin 2022 was er nog sprake van een lockdown, maar die werd vrij snel opgeheven, waardoor we richting het "Keukenhof-seizoen" de normale operatie weer op konden starten. Dit had ook gevolg voor de bezetting op de verschillende locaties. Daarbij was 2022 een leerjaar voor ons. In 2019 is namelijk de nieuwe entreezone, met nieuw bezoekerscentrum, opgeleverd. Vanwege de coronapandemie hadden we twee jaar met restricties te maken en konden we in 2022 pas echt testen wat er qua bezetting nodig is.

De organisatie is in 2022 verder gegroeid. Er zijn 36 medewerkers in dienst getreden waarvan 19 met een oproepovereenkomst en 17 met een vast uren overeenkomst. Er zijn in het totaal 15 mensen uit dienst getreden in 2022. 8 op vrijwillige basis en 7 omdat het contract voor bepaalde tijd niet verlengd is. Dit waren met name seizoenskrachten.

De groei van personeel was er met name in de operatie. Dit betreft retail (horeca en souvenirs) en logistiek (schoonmaak, locatiemanagement, planning, receptie). Daarnaast is eind 2021 een nieuw hoofd "Erfgoed" in dienst getreden en is ook een nieuw hoofd "Retail" geworven, die per 1 januari 2023 in dienst is gekomen. De organisatie is daarmee op volle sterkte gebracht voor de toekomst.

Verskillende medewerkers hebben bijgesprongen in de roosters, daar waar de bezetting van vrijwilligers onvoldoende was. Daarbij gaat het voor een deel over gidsen, maar vooral over bezetting op de bezoekenlocaties (kassa's).

Het verzuimpercentage van 2022 is 9,7%. Dit is tot stand gekomen door drie langdurige verzuimgevallen en verschillende kortdurige ziekmeldingen. De werkdruk bij het personeel is daarbij ook een serieus aandachtspunt.

Vrijwilligers

In 2022 hebben we, na twee jaar coronapandemie, de balans opgemaakt voor wat betreft de inzetbaarheid van vrijwilligers. Omdat de riviercruises weer in grote getalen Kinderdijk aandeden, bleek al vroeg in het seizoen dat het gidsenbestand ontoereikend was om aan de vraag te voldoen.

Hoezeer we onze best deden om nieuwe gidsen te werven en op te leiden, we konden maar ternauwernood aan de vraag voldoen. Zozeer zelfs dat we voor een grote touroperator een plan B hebben moeten bedenken wat eruit bestond dat een groep medewerkers werd opgeleid om deze tours waar te nemen.

Naast de bezettingsproblematiek hebben we ook te maken gehad met sterk wisselende waterstanden, waardoor veel tours van riviercruisemaatschappijen en daarmee diensten op het laatste moment moesten worden aangepast. Het was een hectische periode, waarin we vaak meer van onze vrijwilligers hebben gevraagd dan we wilden.

Omdat we het er over eens waren dat we voor 2023 niet nogmaals de druk op vrijwilligers en medewerkers zo hoog wilde laten oplopen, is in het najaar het "actieplan bezetting" ontwikkeld (zie ook onder "Publiek").

Vrijwilligersbestand per 31-12-2022

In 2022 is het aantal vrijwilligers gestegen met 6. Per eind december stonden er 227 geregistreerd. 29 nieuwe vrijwilligers zijn in 2022 begonnen, 21 vrijwilligers zijn gestopt en 2 vrijwilligers zijn overleden.

Opvallend is de grote aanwas van gidsen. In totaal zijn 13 bestaande vrijwilligers in 2022 omgeschoold naar gids en 18 nieuwe vrijwilligers opgeleid tot gids.

Van de 227 geregistreerde vrijwilligers zijn er 19 vrijwilligers die geen directie invloed hebben op de invulling van het toeristisch product, zoals klussers, maquettebouwers, ICT, documentatiecentrum, administratie vrijwilligersvergoeding, vrijwillig molenaars, inrichting molens en één verkeersregelaar. Daarnaast zijn er vrijwilligers die een dubbelfunctie hebben en naast hun inzet als gids, schipper of op locatie ook een andere rol vervullen. Denk hierbij aan lid van de Vrijwilligersraad, lid van de technische commissie, instructeur nieuwe schippers, redactie van de Nieuwsbrief en werk in de moestuin. Ook waren meerdere vrijwilligers inzetbaar voor het geven van rondleidingen, introductiecursussen, gidsencursussen, open dagen, het werven van vrijwilligers en promotionele activiteiten. Een aantal vrijwilligers heeft meegedacht over het verder professionaliseren van de opleiding tot schipper, mede naar aanleiding van veranderende wetgeving. Dit proces loopt nog.

Governance

Governance Code Cultuur

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk onderschrijft de principes van de Governance Code Cultuur en doet hieronder verslag van de toepassing van de acht principes:

Principe 1: De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.

De maatschappelijke doelstelling van de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is geborgd in de statuten en in de aanwijzing als site-holder van het Werelderfgoed.

Principe 2: de organisatie past de principes van de Governance Code Cultuur toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan. De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd van af.

Dit wordt in dit jaarverslag toegelicht.

Principe 3: Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

Bestuur en toezichthouders worden geworven door middel van een openbaar profiel en onder begeleiding van een professioneel, onafhankelijk en deskundig bureau. Indien een vacature voor bestuur of toezichthouder vervuld gaat worden, stelt de Raad van Toezicht het profiel op. Alvorens het profiel vastgesteld wordt vraagt de Raad van Toezicht advies aan het Bestuurlijk Platform Kinderdijk, zoals overeengekomen in de samenwerkingsovereenkomst Kinderdijk.

Bestuur en toezichthouders zijn zich bewust van mogelijke belangenverstrengeling. Bij de werving van bestuur en toezichthouders komt dit onderwerp aan bod. Bestuur en toezichthouders dienen nevenfuncties te melden aan de Raad van Toezicht.

Principe 4: Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.

In de statuten en in het directiereglement is een duidelijke rolverdeling vastgelegd tussen bestuur en Raad van Toezicht. Bestuur en Raad van Toezicht bewaken deze afspraken en bespreken deze eens per jaar.

Principe 5: het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

De taakverdeling tussen bestuur en Raad van Toezicht is vastgelegd in de statuten en in het directiereglement. Eens per jaar wordt de samenwerking en taakverdeling tussen bestuur en Raad van Toezicht aan de orde gesteld.

Principe 6: het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

Het bestuur heeft een personeelshandboek opgesteld waarin het personeelsbeleid uitgebreid beschreven staat. Daarnaast heeft het bestuur gedragsregels, algemene voorwaarden en de vrijwilligersovereenkomsten vastgesteld voor de inzet van vrijwilligers. SWEK heeft een actieve Ondernemingsraad die taken vervult vanuit haar wettelijke bevoegdheid.

SWEK heeft een actieve Vrijwilligersraad, ingesteld door het bestuur, die haar inbreng heeft daar waar het gaat om vrijwilligerszaken.

SWEK heeft twee vertrouwenspersonen aangewezen waar medewerkers en vrijwilligers terecht kunnen.

De Auditcommissie vergadert minimaal twee keer per jaar en geeft daarbij advies aan de Raad van Toezicht over het financieel beleid van het bestuur. Concreet gaat het over het vaststellen van de jaarrekening en het vaststellen van de begroting.

Principe 7: de raad van toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

De werkwijze van de Raad van Toezicht is vastgelegd in de statuten.

Principe 8: de raad van toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

De werkwijze van de Raad van Toezicht is vastgelegd in de statuten. Bestuur en toezichthouders worden geworven door middel van een openbaar profiel en onder begeleiding van een professioneel, onafhankelijk en deskundig bureau. Indien een vacature voor bestuur of toezichthouder vervuld gaat worden, stelt de Raad van Toezicht het profiel op. Alvorens het profiel vastgesteld wordt vraagt de Raad van Toezicht advies aan het Bestuurlijk Platform Kinderdijk, zoals overeengekomen in de samenwerkingsovereenkomst Kinderdijk.

Samenwerking

Bestuurlijk Platform Kinderdijk

De bestuurlijke samenwerking rondom de ontwikkeling van Werelderfgoed Kinderdijk is verder versterkt. Het Bestuurlijk Platform Kinderdijk is het overleg waar in alle openheid alle dilemma's met elkaar worden besproken, waarin partijen elkaar op bestuurlijk niveau informeren en hun beleid op elkaar afstemmen. Binnen het Bestuurlijk Platform Kinderdijk werken de gemeenten Alblasterdam en Molenlanden, Waterschap Rivierenland, Provincie Zuid-Holland, de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed en de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk samen. Het BPK heeft in 2022 vier keer vergaderd.

Samenwerkingsovereenkomst Werelderfgoed Kinderdijk

In 2022 is door de directeur-bestuurder van SWEK in samenspraak met de verschillende stakeholders van het BPK verder gewerkt aan de samenwerkingsovereenkomst Werelderfgoed Kinderdijk (SOK). Met name de afstemming met de gemeenten Alblasserdam en Molenlanden vergde een intensiever proces dan vooraf ingeschat. Uiteindelijk is eind 2022 met alle partijen overeenstemming bereikt over de inhoud van de samenwerkingsovereenkomst en kon deze tekst voorgelegd worden aan de verschillende achterbannen. Op 5 april 2023 is de SOK ondertekend door alle partijen.

Stichting Werelderfgoed Nederland

Werelderfgoed Kinderdijk is bestuurlijk vertegenwoordigd in Stichting Werelderfgoed Nederland. Samen met de andere 11 Werelderfgoederen uit het Koninkrijk zet Kinderdijk in op kennisuitwisseling en ook een groter publieksbereik. In 2022 zijn er vier vergaderingen geweest van het bestuur van deze stichting. Ook zijn na de coronaperiode de activiteiten weer opgestart.

Lokale en regionale samenwerking

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk onderhoudt goede relaties met partijen uit de directie omgeving en de regio. Zo is er een periodiek overleg met de Belangenvereniging Leefbaarheid Kinderdijk. Met de speeltuinvereniging 't Balkengat is samengewerkt bij de Molenmarkt 2022 die op het terrein van het Werelderfgoed plaatsvond.

De contacten met de molenbewoners zijn geïntensiveerd. Er is in 2022 meerdere keren vergaderd met de Vereenigde Molenbewoners, vooral over de onderlinge samenwerking, het beheer en onderhoud van de molens en het Werelderfgoed en het toekomstige beleid. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk ondersteunt de Vereenigde Molenbewoners bij hun activiteiten.

SWEK is onderdeel van het samenwerkingsverband Waterdriehoek. Kinderdijk is een van de iconen, naast Dordrecht van de Biesbosch. Samen wordt beleid gemaakt, maar worden vooral projecten uitgevoerd.

Samenwerking Erfgoed en Beheer

Op het gebied van erfgoed onderhoudt de SWEK relaties met molenpartijen zoals het Molennetwerk Zuid-Holland, Vereniging De Hollandsche Molen, Vereniging De Zaanse Molen en het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Met het Erfgoedhuis Zuid-Holland is samengewerkt op de thema's molenvaard en vrijwilligers. Voor museaal overleg is de SWEK aangesloten bij het regionaal museumoverleg. Ook is op regelmatige basis overleg geweest met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Met de Stichting Instandhouding Molens in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (SIMAV) is gesproken over toekomstige samenwerking op het gebied van onderhoud en toeristische ontwikkeling. Beide organisaties brengen daarbij specifieke expertise in. Zo is onder meer een gezamenlijke oplossing bedacht voor de roedenproblematiek en daarbij het bestellen van nieuwe roeden.

Samenwerking toerisme

Op het gebied van toerisme werkt de SWEK nauw samen met het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen, bijvoorbeeld over draagkracht van de bestemming Kinderdijk. Maar ook op het gezamenlijk ontwikkelen en promoten van de bestemming Nederland. Op regionaal niveau werken we samen met Rotterdam Partners, partners in de Waterdriehoek en met verschillende partijen in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden die verenigd zijn in "Den Hâneker". Ten aanzien van de riviercruisemarkt is SWEK actief participant van Dutch Delta Cruise Port.

3. Verslag bestuursorganen

Van de Raad van Toezicht

De afgelopen jaren zijn voor de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, door de internationale crisis rond het Coronavirus, best moeilijk geweest. Gelukkig hebben de toeristische bezoekers in dit verslagjaar (2022) langzaam maar zeker de weg naar ons prachtige molengebied weer weten te vinden.

De Raad van Toezicht wil allereerst de directie, medewerkers en de vele vrijwilligers hartelijk dankzeggen voor hun – niet aflatende – inzet voor de Stichting!

Het afgelopen jaar heeft de Raad van Toezicht veel energie gestoken in de relatie met de vele stakeholders van onze stichting. Het verheugt ons dat op 5 april 2023 de samenwerkingsovereenkomst Werelderfgoed Kinderdijk door de belanghebbende partijen is ondertekend. Het is het slotstuk van een proces waarin onze stichting, samen met de provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de gemeenten Alblasserdam en Molenlanden hun samenwerking bevestigen.

Met deze bijzondere overeenkomst wordt een basis gelegd voor een moderne bestuurlijke samenwerking, die op nog niet veel plaatsen in Nederland en zelfs op weinig plaatsen in de wereld succesvol is. Wij zijn ervan overtuigd dat de overeenkomst een solide basis biedt om de kwaliteit van het Werelderfgoed Kinderdijk, de komende jaren, krachtig door te ontwikkelen.

Samen met de directie is het initiatief genomen om de Corporate Governance van de stichting te verbeteren. Op een aantal gebieden is de interne controle en de beheersing van de processen verder versterkt. Als voorbeeld kan worden genoemd het inzichtelijk maken van de benodigde middelen voor het onderhoud van het erfgoed op basis van een meerjaren onderhoudsplan.

Bij de start van 2024 zal een drietal leden van onze Raad van Toezicht aftreden, dit vanwege de statutair maximale termijn van 8 jaar. Dit zijn: André Borgdorff (voorzitter), Wim van Leussen (vice-voorzitter) en Steven van Nieuwenhuijzen. De openbare werving en selectie van de nieuwe leden zal in de loop van dit jaar plaatsvinden.

Namens de Raad van Toezicht,

Mr. Drs. A.J. Borgdorff,
Voorzitter

Van de Vrijwilligersraad

Voor de Vrijwilligersraad was 2022 een bewogen jaar. Bij de start van dit jaar was het nog onzeker welke invloed de Coronapandemie zou hebben. In april waar, we als vanouds veel toeristen konden ontvangen, zien we dat ons vrijwilligers bestand, met name gidsen, niet groot genoeg is om in de vraag te voorzien.

Om dit op te lossen werden medewerkers en externe partijen ingezet om dit op te lossen. Deze "noodoplossing" leverde een spanningsveld op vanwege de combinatie inzet Vrijwilliger en externe partij op dezelfde toer.

Door de toename van het aantal bezoekers kon de vrijwilligers vergoeding weer teruggebracht worden naar het "oude "niveau.

Daarnaast was er een lid van de VWR die na 11 jaar afscheid nam van de VWR. De functie van Vrijwilligerscoördinator in de VWR kwam per 1 juli vacant.

Door deze mutatie was het belangrijk om na te denken over de invulling van de rol als Vrijwilligers-coördinator binnen de VWR. Na het vertrek van de VW-coördinator binnen de VWR zijn de werkzaamheden, de taken die binnen de VWR uitgevoerd werden, overgedragen aan de VW- Coördinator SWEK. Deze taken waren bij de start van de VWR belegd binnen de VWR, maar nu SWEK een professionele organisatie is past het deze taken daar te beleggen. Omdat er in 2023 verkiezen voor de VWR zijn is besloten te vrijgekomen functie niet in te vullen.

De VWR heeft in 2022 het reglement van de VWR aangepast om ervoor te zorgen dat reglement aansluit bij de huidige tijd. Belangrijkste aanpassingen zijn: Maximale zittingstijd in VWR van 6 jaar en uitbreiding van de raad met 2 leden tot 7 personen. Door de uitbreiding er ook daadwerkelijk aandacht besteed worden aan Veiligheid en Kwaliteit en een luisterend oor naar onze vrijwilligers.

In het afgelopen jaar heeft de Vrijwilligersraad verschillende overleggen gehad, om te zorgen dat de werkomstandigheden, belangen en het plezier in het vrijwilligerswerk zo goed als mogelijk geregeld zijn.

Zo werd 12 keer overlegd met de leden van de VWR en de Vrijwilligerscoördinator SWEK. Daarnaast vond er, met een afvaardiging van de Vrijwilligersraad, 10 keer overleg plaats met het MT van de SWEK. Belangrijke gespreksonderwerpen waren:

Gevolgen Covid-19, in deze periode was het niet mogelijk om vrijwilligers te werven. Inhaalslag is noodzakelijk, vergoeding vrijwilligers, spanningsveld tussen de groei van het aantal bezoekers en beschikbaarheid van vrijwillige gidsen, overige signalen, opmerkingen en suggesties van vrijwilligers, jubilarissen, Lief en Leed, communicatie, werklocaties en schepen, openings- en werktijden, werven van vrijwilligers, opleidingen, evaluatiegesprekken, zaken die geregeld moeten worden voor de opening van het nieuwe seizoen en veiligheid.

Ook heeft een afvaardiging van de Vrijwilligersraad één keer overlegd met de Raad van Toezicht en één keer met de Ondernemingsraad.

De introductie- en de gidsen opleidingen voor de vrijwilligers en/of medewerkers en de externe gidsen van Ontdek Dordrecht zijn opgezet en gegeven door leden uit de Vrijwilligersraad.

Mathilde Vos-Gras
Voorzitter Vrijwilligersraad

Van de Ondernemingsraad

De ondernemingsraad (hierna OR) vertegenwoordigt de werknemers van de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk (hierna de stichting) en heeft onder andere als doel hun belangen te beschermen en invloed uit te oefenen op het beleid van de stichting.

Het voortzetten van de OR na het vertrek van enkele leden in 2021 en 2022 is belangrijk gebleken. Zowel in 2021 en 2022 vertrokken enkele leden, maar door het aantrekken van nieuwe leden is de OR toch voortgezet. Het voortbestaan van de OR was erg belangrijk vanwege de volgende onderwerpen:

- Heropening na Covid-19
- Functieweging- en omschrijving
- Beoordelings- en beloningssystematiek
- Toepassing artikel 16.8 CAO Dagrecreatie
- Fietsplan
- Invoeren van shiften in werktijden
- Gewijzigde registratie TvT

Dat de OR invloed kan uitoefenen op onderwerpen welke spelen binnen de stichting blijkt uit het succesvol initiëren van het fietsplan, het bespreken van het uitblijven van beloning voor medewerkers in een jaar dat hoge inflatie kende en uit het initiëren van een juiste toepassing van artikel 16.8 van de CAO Dagrecreatie, maar ook in de rol bij het neerzetten van de functieomschrijvingen en -weging.

Door periodieke overleggen heeft de OR in samenspraak met bestuurder enkele besluiten kunnen initiëren, mede vormgeven of aanvullen. Hieruit blijkt dat een constructieve manier van overleggen en samenwerken belangrijk is en dat het voortbestaan van de OR in 2023 belangrijk is. De uitkomst van deze overleggen wordt gedeeld middels een verslag naar de achterban. Op deze manier hebben collega's inzicht in de activiteiten, resultaten en acties van de OR.

Lisanne van der Waal
Voorzitter Ondernemingsraad

Samenstelling bestuursorganen per 31-12-2022

Bestuur

Drs. Peter-Jan van Steenberg

Raad van Toezicht

Mr. Drs. André Borgdorff (voorzitter, lid remuneratiecommissie)

Mr. Wim van Leussen (vice-voorzitter, lid auditcommissie)

Drs. Steven van Nieuwenhuizen (voorzitter remuneratiecommissie)

André Tukker (voorzitter auditcommissie)

Drs. Sandra Bechtholt

Vrijwilligersraad

Mathilde Vos-Gras (voorzitter)

Rob Peters (vice-voorzitter)

Ton Struik

Piet Verboom

Aad Voorberg

Ondernemingsraad

Lisanne van der Waal (voorzitter)

Ingrid Koppelaar (vice-voorzitter)

Paul Alkemade

4. Vooruitblik 2023

Nu we de coronacrisis definitief achter ons hebben gelaten, kunnen we qua ontvangst van bezoek, en daarmee ook onze inkomsten, op een meer voorspelbare manier vooruit kijken. De verwachting is dat het toerisme in 2023 weer aantrekt, maar qua aantallen nog iets achter zal blijven ten opzichte van 2019. Als Werelderfgoed Kinderdijk zijn we voorbereid op een stijging van het bezoek, al zijn er ook uitdagingen. Zeker op piekmomenten kan het voorkomen dat de capaciteit op verschillende locaties en schepen onvoldoende zal zijn. Ook in de horeca en in de souvenirwinkel zal het druk zijn en hebben we een uitdaging qua bezetting. Een andere uitdaging ligt op het gebied van bezoekersmanagement. De transferia in Alblasterdam en Nieuw-Lekkerland zijn of gaan open en 2023 zal ook een testjaar zijn om te bezien of we iedereen goed kunnen bereiken en dat de overlast in het dorp ook echt structureel zal afnemen. Hiervoor onderhouden we nauwe contacten met de gemeenten Molenlanden en Alblasterdam.

We vieren in 2023 dat we 25 jaar op de Werelderfgoedlijst staan. De activiteiten in dit kader zorgen niet alleen voor de nodige festiviteiten in het Werelderfgoed, het versterkt ook de saamhorigheid binnen de organisatie en met de stakeholders.

Op het gebied van erfgoed en beheer ronden we het project "Wisboomgemaal" af. Ook de vochtproblematiek rondom de stenen molens krijgt de nodige aandacht en tot slot zal ook de kleine achterstand die er was op het gebied van onderhoud ingelopen worden.

Met de versterking van het management kan ook de noodzakelijke kwantitatieve en kwalitatieve groei van de organisatie gerealiseerd worden. Personeel en vrijwilligers worden op een meer professionele wijze aangestuurd, wat leidt tot betere resultaten zowel intern als extern.

Begroting 2023

De begroting 2023 is opgesteld en vastgesteld in 2022.

	<u>2023</u>
	€
Baten	
Baten bezoek (entree, steigers, gidsen)	4.313.046
Verkopen retail (horeca en souvenirs)	
• Inkomsten verkopen	2.150.400
• Minus inkoopwaarde	861.216
• Bruto marge verkopen	1.289.184
• Bruto marge in %	60%
Onderhoudsbijdragen	183.534
Huurinkomsten molens	50.000
Overige inkomsten	196.300
 Totaal baten	 <u>6.032.064</u>
 Lasten	
Personeelskosten	2.726.305
Vrijwilligers	127.000
Afschrijvingen	380.000
Huisvestings- en onderhoudskostenkosten	1.372.950
Verkoopkosten	175.000
Kantoorkosten	150.000
Algemene kosten	157.500
Onvoorziene kosten	200.000
Bijdrage vm-WEK	77.700
Financiële lasten	93.000
 Totaal lasten	 <u>5.459.455</u>
 Resultaat exclusief projecten	 <u>572.609</u>
 Resultaat projecten (=eigen bijdrage SWEK)	 100.000
 Resultaat inclusief projecten	 <u>472.609</u>

JAARREKENING 2022

A – BALANS PER 31 DECEMBER 2022
(na voorstel resultaatbestemming)

		<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
		€	€
ACTIVA	ref		
VASTE ACTIVA			
Immateriële vaste activa	1	86.813	80.917
Materiële vaste activa	2	3.868.123	4.124.155
VLOTTENDE ACTIVA			
Voorraden	3	93.386	109.361
<i>Vorderingen</i>			
Debiteuren	4	140.346	89.298
Overige vorderingen en overlopende activa	5	1.029.086	1.021.138
		1.169.432	1.110.436
Liquide middelen	6	3.823.771	3.513.286
		9.041.525	8.938.155

A – BALANS PER 31 DECEMBER 2022
(na voorstel resultaatbestemming)

			<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
			€	€
PASSIVA	ref			
EIGEN VERMOGEN				
Algemene reserve	7	937.288		651.143
Bestemmingsreserves	8	<u>1.706.050</u>		<u>1.376.050</u>
			2.643.338	2.027.193
LANGLOPENDE SCHULDEN				
Schulden aan kredietinstellingen	11	5.102.257		5.283.160
Belastingen en premies sociale verzekeringen	12	<u>0</u>		<u>220.121</u>
			5.102.257	5.503.281
KORTLOPENDE SCHULDEN				
Schulden aan kredietinstellingen		180.903		154.736
Crediteuren		142.639		151.860
Belastingen en premies sociale verzekeringen	13	<u>4</u>		<u>11.670</u>
Overige schulden en overlopende passiva	14	<u>972.384</u>		<u>1.089.415</u>
			1.295.930	1.407.681
			<u>9.041.525</u>	<u>8.938.155</u>

B – STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2022

		<u>Realisatie 2022</u>	<u>Begroting 2022</u>	<u>Realisatie 2021</u>
		€		€
Baten				
Inkomsten uit entreegelden		3.102.741	2.754.431	697.454
Inkomsten steigers		172.420	187.016	46.862
Inkomsten gidsen		237.809	206.063	45.108
Inkomsten verkopen	15	1.699.308	1.620.746	510.564
Inkomsten parkeren		0	10.000	119.983
Onderhoudsbijdragen	16	207.940	183.534	208.026
Huurinkomsten molens		46.197	53.000	47.015
Overige inkomsten	17	135.761	156.645	259.007
		<u>5.602.176</u>	<u>5.171.434</u>	<u>1.934.019</u>
Lasten				
Inkoopwaarde verkopen	18	782.321	645.257	180.751
Personeelskosten	19	2.114.151	2.029.893	1.019.122
Afschrijvingen		344.740	378.000	371.719
Overige personeelskosten	20	137.354	198.959	166.454
Huisvestingskosten	21	847.906	1.147.915	883.933
Verkoopkosten	22	162.395	180.629	98.602
Kantoorkosten	23	153.419	137.860	111.824
Algemene kosten	24	205.049	142.500	193.723
Onvoorziene kosten		0	100.000	0
Gemeentelijke bijdragen		105.878		0
Overige baten	25	0	0	(249.918)
		<u>4.853.213</u>	<u>4.961.013</u>	<u>2.776.210</u>
Resultaat operationele bedrijfsvoering		<u>748.963</u>	<u>210.421</u>	<u>(842.191)</u>
Financiële baten en lasten	26	<u>(127.510)</u>	<u>(76.875)</u>	<u>(72.093)</u>
Resultaat		<u>621.453</u>	<u>133.546</u>	<u>(914.284)</u>
Eigen bijdrage SWEK in projecten	27	5.308	167.180	
Resultaat inclusief projecten		<u>616.145</u>	<u>(33.634)</u>	<u>(914.284)</u>

In 2021 is de eigen bijdrage projecten in het resultaat operationele bedrijfsvoering verwerkt. (203.433)

Resultaatbestemming

	Realisatie 2022	Realisatie 2021
Toevoeging / onttrekking aan bestemmingsreserves	330.000	79.665
Toevoeging / onttrekking aan de algemene reserve	286.145	(993.949)
Resultaat	616.145	(914.284)

C – TOELICHTING OP DE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Algemene toelichting

Activiteiten

De stichting is opgericht op 7 februari 2002 en is statutair gevestigd in gemeente Molenlanden. Het adres van de stichting is Overwaard 2, 2961 AT Kinderdijk. Het KvK-nummer is 24331545. De doelstelling van de stichting is het behouden en conserveren van het molengebied Kinderdijk als (cultuur) historisch- en natuurmonument.

Continuïteit

SWEK heeft na twee ingrijpende "corona-jaren" weer qua bezoek een redelijk normaal jaar gehad. Het bezoek herstelde en daarmee herstelden ook de inkomsten. De vooruitzichten zijn dat binnen enkele jaren het bezoek weer op het niveau van 2019 zal komen. In 2022 zijn daarnaast de meerjarige kosten voor het groot onderhoud (van de molens) in kaart gebracht. De meerjarige raming laat een langdurig positief exploitatieresultaat zien. Deze jaarrekening is derhalve ook opgesteld met de continuïteitsveronderstelling.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Presentatiewijzigingen

Voor het verkrijgen van beter inzicht kunnen er presentatiewijzigingen zijn ontstaan in de vergelijkende cijfers van vorig jaar ten opzichte van de jaarrekening 2021.

Foutenherstel

Gebleken is dat de jaarrekening 2021 materiële fouten bevatte. In de jaarrekening 2021 was een onderhoudsvoorziening opgenomen voor panden in eigen beheer. Deze balanspost heeft echter de aard van een bestemmingsreserve en dient daarmee onder een bestemmingsreserve groot onderhoud als onderdeel van het Eigen Vermogen te worden gepresenteerd. De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast. De in de jaarrekening 2021 ten gunste van de voorziening groot onderhoud gebrachte dotaties en de in de jaarrekening 2021 ten laste van de voorziening gebrachte onttrekkingen zijn in de jaarrekening 2022 gecorrigeerd waarbij de vergelijkende cijfers in de staat van baten en lasten 2021 zijn aangepast. Het effect van dit foutenherstel op het resultaat over 2021 bedraagt € 163.500 positief (was: € 1.077.784 negatief en aangepast € 914.284 negatief) en heeft betrekking op de Huisvestingslasten (was: € 1.047.433 en aangepast: € 883.933). Ook is gebleken dat in de jaarrekening 2021 enkele bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen onterecht zijn gevormd en deze bedragen deel uit dienen te maken van de Algemene Reserve. In onderstaande tabel staan de wijzigingen toegelicht.

Jaarrekening post	Was opgenomen in jaarrekening 2021		Wordt eind 2021 (zoals verwerkt in de vergelijkende cijfers van de jaarrekening 2022)		Verschil
Balans					
Eigen Vermogen door vormen van bestemmingsreserve	Algemene reserve	(2.144.902)	Algemene reserve	651.143	346.050
	Bestemmingsreserves	3.773.545	Bestemmingsreserves	1.376.050	
	Bestemmingsfondsen	52.500	Bestemmingsfondsen	0	
		1.681.143		2.027.193	
Voorziening	Voorziening groot				
	Onderhoud	346.050		0	(346.050)

Algemene grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld op basis van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C.1 "Kleine Organisaties-zonder-winststreven", die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa

De immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening houdend met bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de desbetreffende paragraaf.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben. Tot het moment van ingebruikname worden deze subsidies als afzonderlijke verplichting in de balans opgenomen.

(Im)materiële vaste activa in ontwikkeling / in aanbouw worden eveneens opgenomen onder de (im)materiële vaste activa. Afschrijving vindt plaats vanaf het moment van ingebruikname.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Schattingswijzigingen

In 2022 zijn voor de gebouwen de restwaarden gewijzigd van nihil naar 15 % van het investeringsbedrag. Het verschil tussen de boekwaarde per 1-1-2022 en de restwaarde wordt verdeeld over de resterende afschrijvingstermijnen.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder toepassing van de FIFO-methode (first in, first out) of lagere opbrengstwaarde.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Een deel van het vermogen heeft een beperkte bestedingsmogelijkheid. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen.

Bestemmingsreserves zijn het deel van het eigen vermogen dat wordt afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de stichting zou zijn toegestaan, en deze beperking door het bestuur is aangebracht.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Indien geen sprake is van (dis)agio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Kortlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Onder de kortlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd korter dan één jaar.

Vooruit ontvangen subsidies waarvoor nog een prestatie moet worden verricht zijn opgenomen onder de kortlopende schulden.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Netto-omzet

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit entreegelden en levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

Baten – verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra deze zijn gerealiseerd en er geen sprake meer is van eigendom van de goederen.

Baten – verlenen van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten, onder aftrek van kortingen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer

een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Nog te ontvangen of terug te betalen bedragen zijn verantwoord op de balans onder de overige vorderingen dan wel kortlopende schulden.

Baten uit giften van derden

Baten uit giften en andere toezeggingen van derden (anders dan overheidssubsidies) worden in het resultaat verantwoord in het jaar waarin ze zijn ontvangen. Indien baten zijn ontvangen ter dekking van lopende projecten, worden deze naar rato van de in de periode gemaakte kosten toegerekend.

Baten in natura

In het verslagjaar ontvangen baten in natura worden niet opgenomen in de staat van baten en lasten. Leveringen in natura die Stichting Werelderfgoed Kinderdijk in het boekjaar heeft ontvangen worden in de toelichting vermeld. Voor zover dat belang is voor het inzicht in de jaarrekening wordt daarbij een indicatie gegeven van de reële waarde van deze baten. In overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving wordt vrijwilligerswerk niet financieel verantwoord.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelskosten

Periodiek betaalbare beloningen

De aan het personeel verschuldigde beloningen worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Pensioenen

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk heeft de pensioenregeling verwerkt volgens de benadering van verplichtingen voor de werkgever. De stichting heeft een toegezegde bijdrage regeling. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen vaste activa

Vaste activa worden vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik afgeschreven over de geschatte economische levensduur / verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Voor de gebouwen wordt vanaf 2022 rekening gehouden met een restwaarde van 15 %. Zie de opmerking onder de waarderingsgrondslagen vaste activa onder schattingswijzigingen.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen aan derden betaalde (te betalen) en van derden ontvangen (te ontvangen) interest. Daarnaast betreft het de afdracht aan betalingsplatforms.

Vennootschapsbelasting

De jaarrekening is opgesteld onder de veronderstelling dat er geen belastingplicht is in het kader van de vennootschapsbelasting.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

ACTIVA

VASTE ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk hanteert de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages voor immateriële vaste activa:

- Software en app's: 20%

Immateriële vaste activa	Software en app's	Totaal
	€	€
<i>Stand per 1 januari 2022</i>		
Aanschaffingswaarde	134.861	134.861
Cumulatieve afschrijvingen	(53.944)	(53.944)
Boekwaarde	80.917	80.917
 <i>Mutaties</i>		
Investeringsen	32.868	32.868
Afschrijvingen	(26.972)	(26.972)
	5.896	5.896
 <i>Stand per 31 december 2022</i>		
Aanschaffingswaarde	167.729	167.729
Cumulatieve afschrijvingen	(80.916)	(80.916)
Boekwaarde	86.813	86.813

In 2019 is de Customer Journey App ontwikkeld en in gebruik genomen. Met de app krijgen bezoekers meer informatie en tips over het molengebied en de regio. De Customer Journey App is een samenwerking tussen SWEK, de gemeentes Dordrecht, Alblasserdam en Molenlanden en de Aquabus. In 2022 zijn uitgaven gedaan voor een nieuwe website. Deze wordt in de loop van 2023 in gebruik genomen.

2. Materiële vaste activa

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk hanteert de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages voor materiële vaste activa:

- Terreinen (bestrating) 0 - 5%
- Inventarissen: 5 - 33%
- Gebouwen, verbouwingen en steigers: 2,5 - 20%
- Vervoermiddelen: 10 - 20%

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Materiële vaste activa	3.821.923	4.053.069
Activa in ontwikkeling	46.200	71.086
	<u>3.868.123</u>	<u>4.124.155</u>

De stichting heeft een aantal gebouwen en terreinen om niet in pacht verkregen, en heeft de plicht deze te onderhouden. Het betreft 19 monumentale molens, het Wisboomgemaal, schuren en de omliggende terreinen. Deze activa zijn niet in de balans opgenomen.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

Materiële vaste activa	Terreinen	Inventarissen	Gebouwen, verbouwingen en steigers	Vervoer- middelen	Totaal
	€	€	€	€	€
<i>Stand per 1 januari 2022</i>					
Aanschaffingswaarde	349.923	922.559	3.370.801	682.010	5.325.293
Cumulatieve afschrijvingen	(10.865)	(532.862)	(431.384)	(297.113)	(1.272.224)
Boekwaarde	<u>339.058</u>	<u>389.697</u>	<u>2.939.417</u>	<u>384.897</u>	<u>4.053.069</u>
<i>Mutaties</i>					
Afschrijvingen	(5.772)	(124.170)	(117.696)	(70.130)	(317.768)
Investerings	0	40.162	20.050	3.000	63.212
In gebruik genomen activa in ontwikkeling	23.410	0	0	0	23.410
	<u>17.638</u>	<u>(84.008)</u>	<u>(97.646)</u>	<u>(67.130)</u>	<u>(-231.146)</u>
<i>Stand per 31 december 2022</i>					
Aanschaffingswaarde	373.333	962.721	3.390.851	685.010	5.411.915
Cumulatieve afschrijvingen	(16.637)	(657.032)	(549.080)	(367.243)	(1.589.992)
Boekwaarde	<u>356.696</u>	<u>305.689</u>	<u>2.841.771</u>	<u>317.767</u>	<u>3.821.923</u>

In 2022 heeft er een schattingswijziging plaatsgevonden, zie de opmerking onder waarderingsgrondslagen vaste activa.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

Materiële vaste activa in ontwikkeling

	Entreezone	Overige	Totaal
	€	€	€
<i>Stand per 1 januari 2022</i>			
Aanschaffingswaarde	24.884	46.202	71.086
Boekwaarde	<u>24.884</u>	<u>46.202</u>	<u>71.086</u>
<i>Mutaties</i>			
In gebruik genomen	24.884	2	24.886
	<u>24.884</u>	<u>2</u>	<u>24.886</u>
<i>Stand per 31 december 2022</i>			
Aanschaffingswaarde	0	46.200	46.200
Boekwaarde	<u>0</u>	<u>46.200</u>	<u>46.200</u>

VLOTTENDE ACTIVA

3. Voorraden

Vorraden met een boekwaarde van € 93.386 (2021; € 109.361) betreffen voorraden souvenirs, folders en horeca voorraden.

4. Debiteuren

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Nominale waarde	172.241	121.193
Af: voorziening voor dubieuze debiteuren	(31.895)	(31.895)
	<u>140.346</u>	<u>89.298</u>

5. Overige vorderingen en overlopende activa

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Te vorderen BTW	62.003	13.830
Pensioenpremies	189	7.724
Vooruitbetaalde kosten	134.160	58.145
Nog te ontvangen subsidies	371.982	406.829
Nog te ontvangen NOW Subsidie	227.102	301.870
Nog te ontvangen TVL Subsidie	0	173.803
Uitgegeven lening	6.618	8.715
Te ontvangen LIV	6.594	4.606
Bijdrage gemeenten visitormanagement 2022	148.000	0
Te factureren bijdrage bezoekersaantallen	25.542	0
Overige vorderingen	46.896	45.616
	<u>1.029.086</u>	<u>1.021.138</u>

Nog te ontvangen NOW subsidie heeft betrekking op de nog te ontvangen afrekening NOW 1^e tot en met 8^e aanvraagperiode verminderd met de in 2020 tot en met 2022 reeds ontvangen voorschotten. De definitieve berekening van de subsidies zal in 2023 worden aangevraagd. Voor de jaarrekening 2022 is door het management een inschatting gemaakt wat de definitieve subsidiebate over 2022 zal zijn. De nadere uitwerking van de NOW subsidie is opgenomen onder de personeelskosten in toelichting 19.

De uitgegeven lening heeft een rente van 4% per jaar en zal in maandelijkse annuïtaire bedragen (bestaande uit rente en aflossing van € 200) worden terugbetaald, voor het laatst in december 2025.

De vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan 1 jaar, behoudens de uitgegeven lening en te ontvangen subsidie voor een bedrag van € 6.618 (2021: € 8.715).

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

6. Liquide middelen

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Rabobank	262.722	463.394
Nederlandse Waterschapsbank	3.561.049	3.049.892
	<u>3.823.771</u>	<u>3.513.286</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

7. Algemene reserve

Het verloop van de algemene reserve is als volgt weer te geven:

	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	651.143	1.645.092
Resultaatbestemming	286.145	(993.949)
Stand per 31 december	<u>937.288</u>	<u>651.143</u>

8. Bestemmingsreserves

Deze bestaan uit:

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Bestemmingsreserve groot onderhoud molens	1.300.000	975.000
Bestemmingsreserve groot onderhoud panden etc.	346.050	346.050
Bestemmingsreserve ontwikkeling film Wisboomgemaal/ Hulpgemaal De Fabriek	60.000	55.000
Stand per 31 december	<u>1.706.050</u>	<u>1.376.050</u>

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

Het verloop van de bestemmingsreserves is als volgt weer te geven:

Totaal	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	1.376.050	1.207.550
Toevoeging / onttrekking vanuit resultaatbestemming	330.000	168.500
Stand per 31 december	<u>1.706.050</u>	<u>1.376.050</u>

De bestemmingsreserves bestaan uit:

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

Bestemmingsreserve groot onderhoud molens	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	975.000	975.000
Toevoeging vanuit resultaatbestemming	325.000	0
Stand per 31 december	<u>1.300.000</u>	<u>975.000</u>

Dit bedrag is bestemd voor toekomstig onderhoud aan de monumenten voor het deel waar naar verwachting geen subsidie kan worden verkregen.

Bestemmingsreserve groot onderhoud panden etc.	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	346.050	182.550
Toevoeging vanuit resultaatbestemming	0	163.500
Stand per 31 december	<u>346.050</u>	<u>346.050</u>

Deze bestemmingsreserve is gevormd voor het toekomstig groot onderhoud van de niet monumentale activa. Dit betreffen onder andere de in 2019 nieuw gerealiseerde gebouwen en bruggen.

Bestemmingsreserve ontwikkeling film Wisboomgemaal/Hulpgemaal De Fabriek	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	55.000	50.000
Toevoeging vanuit resultaatbestemming	5.000	5.000
Stand per 31 december	<u>60.000</u>	<u>55.000</u>

Dit bedrag is bestemd voor de ontwikkeling van een film.

LANGLOPENDE SCHULDEN

11. Leningen aan kredietinstellingen

Lening Coöperatieve Rabobank U.A.

	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	837.896	942.632
Aflossing	(104.736)	(104.736)
Stand per 31 december	733.160	837.896
Hoofdsom	995.000	995.000
Cumulatieve aflossing	(261.840)	(157.104)
Kortlopend deel	(104.736)	(104.736)
Saldo per 31 december	628.424	733.160

De lening is in hoofdsom groot € 995.000 en heeft een looptijd van 10 jaar. De jaarlijkse rente bedraagt 4,20% en staat voor 5 jaar vast. Als zekerheid is een eerste hypotheekrecht afgegeven op het pand aan de Nederwaard 1 te Kinderdijk (het bezoekerscentrum).

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

Lening De Nederlandse Waterschapsbank N.V.

	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	900.000	950.000
Verstrekking	0	0
Aflossing	(50.000)	(50.000)
Stand per 31 december	850.000	900.000
Hoofdsom	1.000.000	1.000.000
Cumulatieve aflossing	(100.000)	(50.000)
Kortlopende deel	(50.000)	(50.000)
Saldo per 31 december	850.000	900.000

De lening is in hoofdsom groot € 1.000.000 en heeft een looptijd van 20 jaar. De jaarlijkse rente bedraagt 0,78% en dient jaarlijks uiterlijk op 5 juli betaald te worden. Vervroegd aflossen van de gehele of een gedeelte van de lening is niet toegestaan. De Gemeente Molenlanden heeft zich ten behoeve van de geldgeefster borg gesteld voor de juiste nakoming van de verplichtingen tot betaling.

Lening Nationaal Restauratiefonds

	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	3.500.000	2.000.000
Verstrekking	0	1.500.000
Aflossing	0	0
Stand per 31 december	3.500.000	3.500.000
Hoofdsom	3.500.000	3.500.000
Cumulatieve aflossing	0	0
Kortlopende deel	(26.167)	0
Saldo per 31 december	3.473.833	3.500.000

De lening is in hoofdsom groot € 3.500.000 en heeft een looptijd van 15 jaar. De jaarlijkse rente bedraagt 1,0% en is maandelijks verschuldigd. De lening is achtergesteld ten opzichte van de andere leningen. De eerste aflossing op leningdeel 1 zal in 2023 plaatsvinden, de overige delen worden afgelost vanaf 2024.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

Lening Gemeente Molenlanden

	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	150.000	0
Verstrekking	0	150.000
Aflossing	0	0
Stand per 31 december	150.000	150.000
Hoofdsom	150.000	150.000
Cumulatieve aflossing	0	0
Kortlopende deel	0	0
Saldo per 31 december	150.000	150.000

De lening is in hoofdsom groot € 150.000 en heeft een looptijd van 15 jaar. De lening is zonder rente ter beschikking gesteld door de Gemeente Molenlanden. De lening dient aangewend te worden ter financiering van de renovatie van de Lage Molen. De eerste aflossing zal plaatsvinden op 1 januari 2024. Aflossing geschiedt in 12 jaarlijkse termijnen van € 12.500.

12. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Loonheffing	0	220.121
	0	220.121

SWEK maakte in 2021 gebruik van de Corona gerelateerde regelingen met betrekking tot bijzonder uitstel van betaling van de Belastingdienst. De schuld is in 2022 vervroegd afgelost.

KORTLOPENDE SCHULDEN

13. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Loonheffing	4	11.670
	4	11.670

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

14. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2022	31-12-2021
€	€	
Nog te besteden subsidies en bijdragen	174.343	596.715
Terug te betalen Corona subsidies NOW en TVL	84.990	0
Bijdrage aan gemeente Molenlanden visitormanagement 2021	93.548	93.548
Bijdrage aan gemeente Molenlanden Fin. Arrangement	119.000	0
Regionaal fonds	72.281	59.859
Reservering vakantiegeld en -dagen	258.339	192.964
Nog te crediteren omzet	0	13.292
Personeelsvereniging	2.016	3.697
Vooruit ontvangen huur	1.204	1.177
Te betalen nettolonen	3.292	0
Overige te betalen kosten	163.371	128.163
	<u>972.384</u>	<u>1.089.415</u>

E - NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN EN FINANCIERING DERDEN

Leaseovereenkomst voor kantoorinventaris

Er zijn leaseovereenkomsten afgesloten voor kopieerapparaten en onderhoudscontracten ten behoeve van het onderhoud van de kopieerapparaten. De overeenkomsten hebben een resterende looptijd van 16 maanden.

Huurovereenkomst voor archiefruimte

Er is een huurovereenkomsten afgesloten voor een archiefruimte. Deze overeenkomst is per 1 april 2022 opgezegd.

Financiële verplichtingen uit niet uit de balans blijken de rechten en verplichtingen en financiering derden

	Verplichtingen <1 jaar	Verplichtingen >1 jaar maar <5 jaar	Verplichtingen >5 jaar
	€	€	€
Kantoorinventaris	589	196	0
Huur archiefruimte	217	0	0
	<u>806</u>	<u>196</u>	<u>0</u>

Bruikleen om niet: kantoorruimte aan de Molenstraat (Waardhuis)

De organisatie heeft het kantoor en vergaderruimte aan de Molenstraat in bruikleen van het Waterschap Rivierenland. De waarde hiervan kan gesteld worden op € 31.750.

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2022

BATEN

Inkomsten van bezoekers

De inkomsten van bezoekers bestaan uit:

	2022	2021
	€	€
Inkomsten uit entreegelden	3.102.741	697.454
Inkomsten steigers	172.420	46.862
Inkomsten gidsen	237.809	45.108
Inkomsten verkopen	1.699.308	510.564
Inkomsten parkeren	0	119.983
	<u>5.212.278</u>	<u>1.419.971</u>

15. Inkomsten verkopen

	2022	2021
	€	€
Opbrengst souvenirs	1.067.674	244.056
Opbrengst horeca verkopen	631.635	266.508
	<u>1.699.309</u>	<u>510.564</u>

De opbrengst verkopen bestaat uit opbrengsten uit hoofde van horeca verkopen en uit opbrengsten uit hoofde van verkoop van souvenirs. De opbrengsten en brutomarges van beide opbrengstencategorieën kan als volgt worden gespecificeerd;

Brutomarge souvenirs

	2022	2021
	€	€
Opbrengst souvenirs	1.067.674	244.056
Kostprijs verkopen souvenirs	(503.631)	(88.653)
	<u>564.043</u>	<u>155.403</u>
Brutomarge in %	<u>53%</u>	<u>63,7%</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2022

Brutomarge horeca verkopen

	2022	2021
	€	€
Opbrengst horeca verkopen	631.635	266.508
Kostprijs verkopen horeca	(249.739)	(87.829)
	<u>381.896</u>	<u>178.679</u>
Brutomarge in %	<u>60,5%</u>	<u>67,0%</u>

16. Onderhoudsbijdragen

De totale ontvangen bijdragen ten behoeve van onderhoud bestaan uit:

	2022	2021
	€	€
SIM / BRIM	130.041	63.037
Provincie Zuid-Holland – 6-jarige overeenkomst	77.900	77.900
Overige projectsubsidies	0	67.089
	<u>207.941</u>	<u>208.026</u>

De ontvangsten uit hoofde van de SIM-regeling (voorheen BRIM-regeling) en uit de meerjarige onderhoudsregeling van de Provincie Zuid-Holland zien op 6-jaarlijkse overeenkomsten met een looptijd tot 31 december 2021 en tot 31 december 2024.

Overige subsidie inkomsten zien op diverse projectsubsidies met een éénmalig karakter.

17. Overige inkomsten

	2022	2021
	€	€
Giften en sponsoring	52.025	89.260
Maalpremies	7.030	7.170
Overige inkomsten	76.706	162.577
	<u>135.761</u>	<u>259.007</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2022

LASTEN

18. Inkoopwaarde verkopen

	2022	2021
€	€	
Kostprijs verkopen souvenirs	503.631	88.653
Kostprijs verkopen horeca verkopen	249.739	87.829
Inkoopkosten arrangementen	28.951	4.269
	<u>782.321</u>	<u>180.751</u>

19. Personeelskosten

	2022	2021
€	€	
Brutolonen en salarissen	1.813.841	1.494.240
Sociale premies	313.499	234.062
Pensioenkosten	267.468	222.461
	<u>2.394.808</u>	<u>1.950.763</u>
Ontvangen NOW subsidies	(280.657)	(931.641)
	<u>2.114.151</u>	<u>1.019.122</u>

In het boekjaar heeft Stichting Werelderfgoed Kinderdijk als gevolg van het coronavirus de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) 8e aanvraagperiode aangevraagd. Hiervoor is in 2022 een voorschotbedrag ontvangen. De definitieve berekening van de subsidie zal in 2023 worden aangevraagd. Voor de jaarrekening 2022 is door het management een inschatting gemaakt wat de definitieve subsidiebate over 2022 zal zijn. De totale NOW subsidie over 2021 en 2022 is als volgt opgesplitst:

	Geschatte subsidie €	Ontvangen voorschot €	Afrekening €	Te ontvangen €
NOW-3	305.132	259.404		45.728
NOW-4	365.797	268.974		96.823
NOW-5	320.735	212.523		108.212
NOW-6	105.211	187.083		(81.872)
NOW-7	138.470	136.390		2.080
NOW-8	280.657	224.526		56.131
	<u>1.516.002</u>	<u>1.288.900</u>		<u>227.102</u>

Gedurende het jaar 2022 waren gemiddeld 38 werknemers (fte) in dienst op basis van een volledig dienstverband (2021: 32).

20. Overige personeelskosten

	2022	2021
€	€	
Personeelsverzekeringen	11.181	8.755
Inhuur personeel	32.222	41.365
Reiskostenvergoeding woon-werk	29.033	26.406
Studie- en opleidingskosten	9.894	4.852
Bedrijfskleding	6.602	430
Bestuurskosten	5.096	33.067
Personeelsvereniging	1.294	3.127
Bestuurder aansprakelijkheidsverzekering	653	653
Overige kostenvergoedingen	26.382	44.097
Overige personeelskosten	15.000	3.702
	<u>137.354</u>	<u>166.454</u>

21. Huisvestingskosten

	2022	2021
€	€	
Onderhoud molens	367.825	515.698
Onderhoud overige panden	70.857	36.276
Belastingen en assuranties	103.190	120.782
Draaipremies en maalvergoedingen	12.959	13.529
Infrastructuur en groenbeheer	102.423	89.494
Onderhoud materieel en inventarissen	85.970	27.753
Energielasten	46.153	52.989
Schoonmaakkosten	58.529	27.412
	<u>847.906</u>	<u>883.933</u>

Zie voor deze rubriek de opmerkingen bij presentatiewijzigingen en foutenherstel onder de algemene toelichting.

22. Verkoopkosten

	2022	2021
€	€	
Marketing	162.395	96.940
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	0	1.662
	<u>162.395</u>	<u>98.602</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2022

23. Kantoorkosten

	2022	2021
€	€	
Automatiseringskosten	128.877	93.328
Kantoorbenodigdheden	20.627	8.927
Drukwerk en filmkosten	0	7.303
Kantinekosten	3.915	2.266
	<u>153.419</u>	<u>111.824</u>

24. Algemene kosten

	2022	2021
€	€	
Bezoekersmanagement	73.999	111.357
Accountantskosten	47.520	41.475
Abonnementen en contributies	14.868	25.748
Kosten fondsenwerving en overige advieskosten	54.753	116
Overige algemene kosten	13.909	15.027
	<u>205.049</u>	<u>193.723</u>

25. Overige baten

	2022	2021
€	€	
Ontvangen TVL subsidies	0	249.918
	<u>0</u>	<u>249.918</u>

26. Financiële baten en -lasten

	2022	2021
€	€	
Ontvangen rente leningen u/g	310	393
Kosten betaalproviders	(45.498)	0
Betaalde rente en bankkosten	(82.322)	(72.486)
	<u>(127.510)</u>	<u>(72.093)</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2022

27. Resultaat uit projecten (eigen bijdrage SWEK)

	Opbrengsten	Kosten	Resultaat
	€	€	€
P.0057 - Toegangsp. regio Planvorming	20.050	10.532	9.518
P.0058 - Toegangsp. regio Uitvoering	227.517	104.537	122.980
<i>Totaal P.0057 en P.0058</i>	<i>247.567</i>	<i>115.069</i>	<i>132.498</i>
P.0059 - Aanp. molennerven (incl MM NW)	158.951	232.025	(73.074)
P.0072 – Wisboomgemaal	400.202	416.235	(16.033)
Overige	(477)	48.222	(48.699)
	<u>806.243</u>	<u>811.551</u>	<u>(5.308)</u>

Projecten P.0057 en P.0058 zijn in 2022 afgerond. De ontvangen voorschotten overstijgen de kosten. In onderstaand overzicht staat het verloop van het resultaat.

P.0057 en P.0058	Opbrengsten	Kosten	Resultaat
	€	€	€
Verantwoord in jaren 2018 t/m 2021	44.500	177.358	(132.858)
Verantwoord in 2022	349.805	115.069	234.736
Terug te betalen teveel ontvangen subsidie in 2022 verantwoord	(102.238)		(102.238)
Totaal in jaarrekening 2022	<u>247.567</u>	<u>115.069</u>	<u>132.498</u>

P.0059 en P.0072: Opbrengsten zijn in het jaar verantwoord naar rato van de t/m 2022 gemaakte kosten.

Resultaatbestemming

In de jaarrekening is de voorgenomen resultaatbestemming over boekjaar 2022 verwerkt zoals verantwoord in de toelichting op het eigen vermogen (pagina 40-42).

Opgemaakt te Kinderdijk, 14 juli 2023

Bestuur:

P.J.H. van Steenbergen

Definitief vastgesteld door de Raad van toezicht:

A.J. Borgdorff

A. Tukker

W. van Leussen

S.M. van Nieuwenhuijzen

S.B. Bechtholt

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Zie volgende pagina's.

Aan het bestuur en de Raad van Toezicht van
Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Fascinatio Boulevard 260
Postbus 8545
3009 AM Rotterdam

T: +31 (0)10 253 59 00
F: +31 (0)10 253 59 99

rotterdam@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken 2022 opgenomen jaarrekening 2022

Onze oordeelonthouding

Wij hebben opdracht gekregen de jaarrekening 2022 van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk te Gemeente Molenlanden te controleren.

Wij geven geen oordeel over de getrouwheid van de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening van de stichting. Vanwege het belang van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor onze oordeelonthouding' zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons controleoordeel te kunnen baseren bij de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening als geheel.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor onze oordeelonthouding

Wij zijn pas na 31 december 2021 benoemd tot accountant van de stichting en hebben daarom de voorraadopname aan het begin van het boekjaar niet bijgewoond. Het is niet mogelijk gebleken om op andere wijze voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen over de aanwezige voorraden per 31 december 2021. De voorraden zijn per 31 december 2021 in de balans opgenomen voor € 109.361.

De administratieve organisatie en interne beheersing zijn niet op dusdanige wijze ingericht dat door accountantscontrole op rationele wijze de vereiste zekerheid kan worden verkregen.

Ter vergelijking opgenomen informatie niet gecontroleerd

Op de jaarrekening 2021 is geen accountantscontrole toegepast. Derhalve zijn de ter vergelijking opgenomen bedragen in de staat van baten en lasten en de daaraan gerelateerde toelichtingen, evenals de ter vergelijking opgenomen bedragen in de mutatieoverzichten niet gecontroleerd.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden en met verwijzing naar de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor onze oordeelonthouding' zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn C1 "Kleine organisaties zonder winststreven".

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C1 "Kleine organisaties zonder winststreven". In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Vanwege het belang van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor onze oordeelonthouding' zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons oordeel te kunnen baseren bij de jaarrekening als geheel.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Rotterdam, 14 juli 2023

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend

drs. H.J. van den Burg RA